

Vergaderjaar 2008–2009

29 383

Meerjarenprogramma herijking van de VROM-regelgeving

Nr. 115

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 oktober 2008

Hierbij bied ik u de «Landelijke eindrapportage VROM-brede gemeenteonderzoeken 2003–2008» en de «Landelijke rapportage provincieonderzoeken 2005–2008» aan¹. De VROM-Inspectie heeft de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar de uitvoering van VROM-taken die in medebewind door gemeenten en provincies worden verricht. De landelijke rapportages bevatten een geaggregeerde weergave van de onderzoeksresultaten.

Met de onderzoeken is een beeld verkregen van de kwaliteit van de uitvoering van de VROM-taken door gemeenten en provincies. Door middel van de rapportages over de bevindingen zijn de gemeenten en provincies in de gelegenheid gesteld zich te spiegelen aan de uitkomsten en waar nodig verbeteringen in de uitvoering aan te brengen. De nactroles door de VROM-Inspectie op de verbetertrajecten bij de gemeenten hebben voor het overgrote deel inmiddels plaatsgevonden, de nactroles bij de provincies zijn voor een beperkt deel afgerond.

Resultaten gemeenteonderzoeken

De gemeenten bleken de taakuitvoering maar matig op orde te hebben. In het domein bouwen werd slechts 20% van de taken adequaat uitgevoerd; voor het domein ruimte was dit 25%, en voor het domein milieu 30%. De gemeenten hebben de onderzoeksresultaten wel goed opgepakt. Meer dan de helft van de verbeterpunten zijn binnen één á anderhalf jaar na het onderzoek gerealiseerd en een ander deel is gedeeltelijk gerealiseerd. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de circa 10% van de gemeenten die er met dit traject niet in geslaagd zijn zich voldoende te verbeteren en die ook na de interventie op alle taken, VROM-breed gezien, nog onder het minimum presteren. De groep gemeenten die de taken VROM-breed op (volledig) adequaat niveau uitvoert, is wel gegroeid maar blijft beperkt. De taken aan de «voorkant» (vergunning- en vrijstellingverlening) worden

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

iets beter uitgevoerd dan gemiddeld; de taken aan de «achterkant» (toezicht en handhaving) iets minder.

De resultaten zijn zorgelijk, zeker in het licht van de resultaten van het arbeidsmarktonderzoek naar de beschikbaarheid van personeel onder gemeenten dat recentelijk in opdracht van de VROM-Inspectie eerder dit jaar is uitgevoerd en in juni is gepubliceerd («Arbeidsmarkt VROM-taken – Stagnatie rond de vacaturevulling bij gemeenten»).

De verslagleggingsplicht en de verplichting van het opstellen van een handhavingsbeleid vormen een kansrijke impuls voor de verdere verbetering van de bouwtaken bij gemeenten. De gemeenten zullen met de komst van het Gebruiksbesluit nog een slag moeten maken om na de inhaalslag van de gebruiksvergunningverlening het toezicht op het brandveilig gebruik structureel in te bedden. Ook de gemeentelijke taken rondom slopen dienen nog een volwaardige plaats in de taakuitvoering te krijgen. De bedrijfsgebonden milieutaken verschuiven als gevolg van het Activiteitenbesluit van vergunningverlening naar toezicht en handhaving. Vergunningverlening wordt specifieker; toezicht en handhaving wordt het primaire contactmoment tussen overheid en bedrijfsleven. De uitvoering van deze milieutaken ligt nog niet op het niveau dat nodig is. Ook de taakuitvoering op het gebied van externe veiligheid blijken gemeenten nog lastig te vinden.

De onderzoeken laten zien dat de gemeenten de meeste problemen hebben met een adequate uitvoering van de ruimtetaken. Bestemmingsplannen zijn vaak niet actueel en toezicht en handhaving op bestemmingsplanvoorschriften vindt nauwelijks plaats. De vrijstellingverlening vindt over het algemeen wel adequaat plaats.

Resultaten provincieonderzoek

Uit de geaggregeerde gegevens van de provincieonderzoeken is af te leiden dat de provincies hun VROM-taken overwegend goed behartigen. Dat houdt in dat de meeste taakonderdelen goed worden uitgevoerd. Er bestaan echter wel verschillen tussen provincies. Daar waar de taakuitvoering onder de maat was zijn afspraken voor verbeteringen gemaakt met betreffende provincies.

Met name de taken op het gebied van de ruimtelijke ordening zijn bij de provincies in goede handen. Dit geldt specifiek voor de beoordeling van bestemmingsplannen, hoewel die taak sterk is gewijzigd met de in werkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening per 1 juli van dit jaar. Ook de taak om de ruimtelijke kwaliteit continu te stimuleren, wordt goed uitgevoerd.

De milieutaken zijn voor provincies zeer omvangrijk. De VROM-Inspectie heeft voornamelijk te verbeteren punten geconstateerd voor vergunningverlening en handhaving. Er is blijvend aandacht nodig voor voldoende capaciteit voor deze bedrijfsgerichte kerntaken.

De provinciale regietaak voor de woningbouwafspraken is volgens de inspectierapportages goed belegd. Alleen de huisvesting van statushouders behoeft landelijk gezien versterking. Hoewel provincies afhankelijk zijn van gemeenten enerzijds en het aantal woningzoekende verblijfsgerechtigden anderzijds, is bereikt dat de laatste jaren de achterstanden zijn verminderd. Dat is een goede prestatie. Ik verwacht echter een zwaardere taakstelling die meer aandacht van de provincies richting achterblijvende gemeenten zal vergen.

De Inspectie Verkeer en Waterstaat heeft bij een aantal provincies de watergerelateerde taken onderzocht. Op basis van drie onderzoeken is geconstateerd dat provincies hun regietaak actiever zouden moeten invullen. Verder zijn er provincies die nog niet voldoen aan de wettelijke rioleringstaak, waaronder de invulling van de adviesrol in het kader van de Wet milieubeheer.

Vervolgtraject

De onderzoeken leveren veel informatie op waarmee de Inspecties de naleving gericht verder kunnen stimuleren. Ook heeft de inzet van de VROM-Inspectie ertoe geleid dat verbeteringen worden doorgevoerd. Met de onderzoeken wisten gemeenten en provincies zich gesteund in het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering van VROM-taken. Toch zal de VROM-Inspectie een zelfde cyclus van onderzoeken niet herhalen. De onderzoeken vergen veel toezichtcapaciteit en de VROM-Inspectie kiest ervoor om die selectiever in te zetten op zaken waar een hoger rendement te verwachten is. Daarbij is de totale keten uitgangspunt en zal de focus meer op andere relevante schakels in de ketens worden gelegd en minder op de gemeenten en provincies.

De VROM-Inspectie zal de geaggregeerde bevindingen uit deze rapportages benutten om het toezicht op provinciale en gemeentelijke taakuitvoering daar in te zetten waar het tot het grootste effect kan leiden. Een aantal te verbeteren onderwerpen heb ik hierboven al genoemd. Bovendien blijft VROM de uitvoering door gemeenten en provincies faciliteren met bijvoorbeeld de verbreding van de toezichtsprotocollen bouwen en ruimte via de Omgevingsvergunning en het toetsprotocol CKB voor het Bouwbesluit.

Een andere reden waarom dergelijke structuurgerichte onderzoeken niet meer in de volle breedte zullen worden uitgevoerd, is de afspraak van het kabinet om het interbestuurlijk toezicht te versoberen. Overheden moeten elkaar meer vertrouwen in een goede taakbehandling en elkaar meer ruimte geven voor horizontale verantwoording. Het kabinet heeft daarbij ook afgesproken om interbestuurlijke toezichttaken op de gemeenten van het rijk op termijn en onder de voorwaarde van een gewaarborgde uitvoeringskwaliteit over te dragen naar de provincies. Het toezicht op de provinciale taakuitvoering, inclusief de alsdan gedecentraliseerde toezichttaak op de gemeenten, blijft een bevoegdheid van het rijk, maar ook daarbij is het oogmerk de toezichtlast te verminderen. De onderzoeken bij provincies zullen daarom in het vervolg per thema worden ingevuld.

Aangezien de kwaliteit van de uitvoering, met name bij gemeenten, nog tekortschiet, zal eerst gewerkt moeten worden aan de verbetering ervan. Dit heb ik meermalen naar uw Kamer toe gecommuniceerd. In december vorig jaar bood ik u de Strategische Uitvoeringsnotitie Handhaving aan (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 383, nr. 83) waarin ik de problemen van de organisatie van de handhaving neergelegd. Afgelopen zomer heeft de Commissie Mans deze problemen onderstreept en een oplossingsrichting voorgesteld. In het rapport *De Tijd is Rijp* gaat deze Commissie Herziening Handhavingstelsel VROM-regelgeving in op de fragmentatie van toezicht en de handhaving en de gemeente-overstijgende schaal van de toezichtproblematiek. Zij adviseert onder meer om bij gelijkblijvende bevoegdheden te komen tot uitvoerende Omgevingsdiensten waarin het toezicht van gemeenten, provincies en bij voorkeur ook waterschappen wordt uitgevoerd. Een reactie op dit advies (aan de Kamer aangeboden bij brief van 10 juli 2008, 22 343, nr. 201) wordt u in de loop van november 2008 aangeboden.

Transitieprogramma «Werk in uitvoering»

Deze landelijke rapportages bevestigen de noodzaak van fundamentele verbeteringen, zoals de Commissie Mans adviseert. Daaraan wordt, samen met IPO en VNG, gewerkt in het Transitieprogramma «Werk in uitvoering». Het doel ervan is te komen tot een robuuste uitvoeringsstructuur, waarin de goede kwaliteit van de uitvoering in medebewind van de VROM-regelgeving in de toekomst beter is gewaarborgd, minder complex is en minder lasten oplevert. Door middel van dit programma wordt tevens de verbetering van de horizontale verantwoording, de

stroomlijning van de informatievoorziening en – mits de uitvoeringskwaliteit is verbeterd – de versoering van interbestuurlijk toezicht gerealiseerd. Het transitieprogramma is onderdeel van de beleidsprioriteit «Slimmere regels, betere uitvoering, minder lasten».

De minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
J. M. Cramer